

Vsebina Contents

- Dr. Vedrana Sember,
dr. Marjeta Kovač,
dr. Gregor Starc,
dr. Gregor Jurak*
- 3 Povezanost gibalne dejavnosti in učnega uspeha slovenskih otrok**
Physical Activity and Academic Performance in Slovenian Schoolchildren
- Dr. Sanela Mešinović*
- 19 Učenje z odkrivanjem pri pouku geometrije v osnovni šoli**
Discovery Learning in Elementary Geometry
- Dr. Erna Žgur,
Anja Vidmar,
dr. Janez Jerman*
- 34 Matematične predstave učencev z intelektualnimi in gibalnimi primanjkljaji**
Mathematical Perceptions in Students with Intellectual Disabilities and Motor Impairment
- Dr. Renata Jukič,
Ana Mirosavljević*
- 49 Kakovostno poučevanje na področju naravoslovja**
Quality Teaching in the Field of Natural Science
- Maruša Mavrič*
- 66 Didaktična načela poučevanja glasbe v pedagogiki montessori**
Didactic Principles of Teaching Music in Montessori Pedagogy
- Dr. Aleksandra Šindić,
dr. Tamara Pribišev Beleslin,
mag. Darko Ratković*
- 80 Vključevanje umetniških izraznih sredstev v učno okolje predšolskih otrok**
Integration of Artistic Expressive Means into Preschool Children's Learning Environment
- Tanja Kosmač Zalašček*
- 92 Vloga umetnostnih dejavnosti v otroških oddelkih slovenskih bolnišnic**
The Role of Art Activities on Children's Wards of Slovenian Hospitals

Ana Bukovec Krenn

108 Pomen proste igre v predšolskem obdobju za spodbujanje emocionalnega razvoja otrok
Importance of Free Play in the Preschool Period for Promoting Children's Emotional Development

*Dr. Janez Krek,
Lana Klopčič*

122 Avtoriteta učitelja in vzgojna vloga razrednega učitelja v kontekstu permisivnosti
Teacher Authority and the Educational Role of the Class Teacher in the Era of Permissiveness

*Dr. Nikola Mijanović,
dr. Katarina Todorović,
mag. Milena Krtolica*

141 Kako zaznavajo učiteljeve lastnosti učenci, njihovi starši in učitelji
The Perception of Teachers' Traits by Students, Parents and Teachers

Dr. Alenka Divjak

157 Slovenski pedagoški tisk: jezikovne razmere v primorskem šolstvu 1861–1914
Slovene Pedagogical Newsletters: Language Situation in the Littoral Region from 1861 to 1914

*Dr. Milica Andevski,
mag. Tatjana Maletaški,
dr. Branislav Banić*

173 Odgovornost za prihodnost – trajnostni razvoj z vidika študentov
Responsibility for the Future – Sustainable Development from the Students' Perspective

Povezanost gibalne dejavnosti in učnega uspeha slovenskih otrok

Prejeto 08.01.2019 / Sprejeto 31.08.2019

Znanstveni članek

UDK 37.091.26:796

KLJUČNE BESEDE: gibalna dejavnost, učni uspeh, kognitivne sposobnosti, telesni fitness, akademska uspešnost, šola, otroci, pregledni članek

POVZETEK – Preučevanje vpliva gibalne dejavnosti na učni uspeh in kognitivne sposobnosti šolarjev je v tujini zelo aktualno. S pričujočim pregledom smo želeli osvetliti, kako v Sloveniji sledimo tem trendom. Za ta namen smo naredili pregled raziskovalnih virov o tej temi med letoma 2003 in 2018. Ugotavljamo, da je dosedanje preučevanje odnosa med gibalno dejavnostjo in učno uspešnostjo v slovenskem raziskovalnem prostoru šibko. Zasedli smo deset slovenskih študij, od katerih jih pet kaže na pozitivno povezavo, nobena pa negativne povezave med omenjenima področjema. Zgolj ena študija je imela kvazieksperimentalni dizajn, vse ostale pa presečnega. V treh študijah so ocenjevali gibalno dejavnost objektivno, v vseh ostalih pa so bili uporabljeni vprašalniki. V vseh študijah so za preučevanje akademske uspešnosti uporabili splošni učni uspeh ali ocene posameznih predmetov, kar je lahko problematično z vidika občutljivosti in veljavnosti instrumentarija. Le v dveh študijah so avtorji preučevali vpliv izobrazbe staršev kot možnega mediatorja odnosa med gibalno dejavnostjo in učnim uspehom, medtem ko vplive drugih dejavnikov niso preučevali. Na osnovi izsledkov predstavljamo predloge za nadaljnje preučevanje te problematike pri nas.

Received 08.01.2019 / Accepted 31.08.2019

Scientific paper

UDC 37.091.26:796

KEYWORDS: physical activity, academic performance, cognitive abilities, physical fitness, grade point average, school, children, review article

ABSTRACT – Researching the influence of physical activity and academic performance is very widespread around the world. With the present review we wanted to highlight how Slovenia follows these trends. We conducted a review of the research sources available in Slovenia between 2003 and 2018 and found 10 studies, five of which indicate a positive link between physical activity and academic performance, while none indicate a negative link. Despite the research conducted in Slovenia, we concluded that this topic is poorly researched. Only one study had a quasi-experimental design, while all the others were cross-sectional. Only three studies measured physical activity objectively (with accelerometers), while the other 7 used questionnaires. General academic performance or the assessment of individual grades were assessed through school grades, which is problematic in terms of the sensitivity and validity of the instrument. In only two studies, the authors evaluated the influence of parents' education as a possible mediator on the relationship between physical activity and academic performance, whilst the influence of other factors was not studied. Based on the results, we give recommendations for further research of this problem in Slovenia.

1 Uvod

Gibalna dejavnost je eden ključnih določevalcev zdravja v človekovem življenju (McNaughton, Crawford, Ball in Salmon, 2012). Predstavlja celoto obnašanj telesa v gibanju, ki ga povzroča skeletno mišičevje in se odraža v porabi energije (Caspersen, Powell in Christenson, 1985), ki je večja kot v mirovanju (Fletcher idr., 1996). Po navedah Svetovne zdravstvene organizacije (WHO, 2010) je gibalna nedejavnost četrti glavni dejavnik tveganja zgodnje umrljivosti in obolevnosti na svetu. Z redno gibalno dejavnostjo lahko posameznik zmanjša telesno težo, izboljša uravnavanje maščob v krvi

Učenje z odkrivanjem pri pouku geometrije v osnovni šoli

Prejeto 13.04.2019 / Sprejeto 31.08.2019

Znanstveni članek

UDK 373.3.016:514

KLJUČNE BESEDE: pouk geometrije, učenje z odkrivanjem, vizualizacija, geoplošča

POVZETEK – Razumevanje geometrije je odvisno predvsem od lastne prostorske predstavljalivosti, pri katerem ima osrednje mesto vizualizacija geometrijskih konceptov. Z razvijanjem sposobnosti vizualizacije lahko izboljšamo zmogljivost prostorskih predstav. Za oblikovanje prostorskih predstav ne zadošča zgolj zaznavno posnemanje prostora, ampak je nujno predhodno manipuliranje z objekti v tem prostoru, ki zahteva miselno aktivnost otrok. Miselno aktivnost učencev pri pouku geometrije lahko dosežemo z ustreznim pristopom. Zato smo v naši raziskavi oblikovali tak model pouka, pri katerem je aktivno vlogo raziskovalca geometrijskih konceptov prevzel učenec. Učenec si je z lastno miselno aktivnostjo in po lastnih sposobnostih zgradil znanje o lastnostih in odnosih med geometrijskimi elementi. Preveriti smo želeli, ali učenci, deležni pouka z odkrivanjem, kažejo napredek v znanju geometrije po koncu eksperimenta glede na začetno stanje. Ugotovili smo, da se napredek v znanju geometrije kaže le, če so učenci deležni aktivne metode poučevanja, torej, če učenje poteka z odkrivanjem geometrijskih konceptov s pomočjo ustreznih didaktičnih pripomočkov.

Received 13.04.2019 / Accepted 31.08.2019

Scientific paper

UDC 373.3.016:514

KEYWORDS: geometry instruction, discovery learning, visualization, geoboard

ABSTRACT – Our understanding of geometry depends primarily on our own spatial ability, in which the geometric concepts are paramount. By developing the ability to visualize, we can improve our performance in spatial ability tasks. To develop spatial ability, perceptible imitation of the space is insufficient on its own; it is necessary to also manipulate the objects in this space, which requires the mental activity of children. This kind of mental activity can be achieved in geometry instruction using an appropriate approach. For this reason, I have developed a model of instruction in this research study, in which the active role of the researcher of geometric concepts has been taken over by the learner. The learners were able to build knowledge about the properties and relationships between geometric elements with their own mental activity and skills. I wished to check whether the learners, who participated in discovery learning instruction, showed any progress in their geometry knowledge at the end of the experiment compared to their initial state. It has been found that progress in geometry knowledge is indicated only if learners receive active teaching methods, that is, if learning is done by discovering geometric concepts using appropriate didactic tools.

1 Uvod

Od učencev po vsem svetu se pričakuje, da si predstavljajo, konstruirajo, narišejo in opišejo različne geometrijske oblike, opišejo poglede na predmete iz različnih zornih kotov ter rešujejo različne geometrijske probleme (TIMSS, 2015), kjer je potrebna miselna predstava geometrijskih elementov. Vizualizacija pojmov je za učence izjemnega pomena, sicer geometrije ne razumejo in nimajo pravih predstav o geometrijskih pojmihi. Pri pouku matematike je konkretno-izkustvena raven ena od obveznih stopenj v razvoju kognitivnih procesov. Zaradi tega moramo učencem pri oblikovanju geometrijskih predstav ponuditi različna didaktična sredstva in jim omogočiti, da so aktivni pri oblikovanju lastnega znanja (Mešinović idr., 2017a). Ena izmed aktivnih metod pri

Matematične predstave učencev z intelektualnimi in gibalnimi primanjkljaji

Prejeto 11.02.2019 / Sprejeto 15.07.2019

UDK 376.015.3:51

Znanstveni članek

KLJUČNE BESEDE: lažje motnje v duševnem razvoju, motorika, številske in prostorske predstave

POVZETEK – Številna področja človekovega funkcioniranja, kot sta npr. motorika in kognicija, so medsebojno povezana. Pojav gibalnega primanjkljaja lahko vpliva na razvitost akademskih področij; tudi na razvitost številskih in prostorskih predstav. Raziskava je usmerjena v identifikacijo razlik v razvitosti številskih in prostorskih predstav med učenci z lažjimi motnjami v duševnem razvoju in med učenci z lažjimi motnjami v duševnem razvoju in gibalno oviranostjo. V raziskavo je bilo vključenih 44 učencev iz 2. in 3. razreda Prilagojenega programa z nižjim izobrazbenim standardom. Rezultati so potrdili, da gibalna oviranost statistično značilno vpliva na razvitost številskih in prostorskih predstav izbranih učencev. Pri večini testnih nalog so vidne statistično značilne razlike med obema skupinama učencev. Menimo, da potrebujejo učenci z lažjimi motnjami v duševnem razvoju in z gibalno oviranostjo pri usvajanju temeljnih številskih in prostorskih predstav več raznovrstnih motoričnih znanj in izkušenj, specifičnih uporabnih strategij in več časa za usvajanje ter utrjevanje zahtevanega znanja.

Received 11.02.2019 / Accepted 15.07.2019

Scientific paper

UDC 376.015.3:51

KEYWORDS: intellectual disabilities, motor functions, numerical and spatial cognitions

ABSTRACT – The numerous areas of a person's functioning, motor functions and cognition are linked to one another. The occurrence of motor impairment can affect the development in the academic field and the development of numerical and spatial cognitions. The research is focused on the identification of differences in the development of numerical and spatial cognitions in students with mild intellectual disabilities and motor impairment. The study comprised 44 students of the 2nd and 3rd grade of the Programme with an Adapted Curriculum with a Lower Educational Standard. The results confirmed that motor impairment statistically significantly affected the development of numerical and spatial cognitions of the students tested. In the majority of the tasks, statistically significant differences between the two groups of students were identified. We conclude that students with mild intellectual disabilities and motor impairment require more diverse motor functions and skills, specific useful strategies, and more time for assimilating and consolidating the required knowledge when acquiring basic numerical and spatial cognitions.

1 Uvod

Življenje sodobnega človeka vključuje določene matematične veščine. Elementi matematike postajajo del našega vsakdana. Van Rooijen idr. (2010) poudarjajo, da se z matematiko srečujemo na vsakem koraku (raba ure, koledarja, telefoniranje ...), soočamo se s količinami, števili, štetjem, računanjem (Vipavc in Kavkler, 2015). Žakelj in Valenčič Zuljan (2014) trdita, da so pomanjkljivo razvite številske in prostorske predstave ena izmed najpogostejših ovir, ki otežujejo učenje matematike. Različni avtorji (Kavkler, 2007; Labinowicz, 2010; Erkoç idr., 2013; Jiménez-Fernández, 2016; Cheong idr., 2016) navajajo, da so količinski odnosi, pojem števila, štetje, občutek za števila, orientacija v prostoru in na sebi ter ploskvi pomembne spretnosti, ki jih mora otrok razviti, da bo uspešen na matematičnem, šolskem in življenjskem področju.

Kakovostno poučevanje na področju naravoslovja

Prejeto 01.06.2019 / Sprejeto 22.11.2019

Znanstveni članek

UDK 37.091.31-048.32:5

KLJUČNE BESEDE: kakovosten pouk, naravoslovna vzgoja in izobraževanje, pouk naravoslovja

POVZETEK – Osnovne kompetence iz naravoslovja so ključne za razvoj in napredek vsake družbe. V večini držav sveta obstaja potreba po izobraževanju na naravoslovnem področju, hkrati pa je opaziti vedno manjše zanimanje učencev za vsebine na tem področju in za nadaljevanje izobraževanja v naravoslovju. Na tem področju je pedagoško nujno najti didaktične rešitve za ustvarjanje kakovostnega, kreativnega, spodbudnega, motivirajočega pouka naravoslovja, ki bi učence usmerjal v izobraževanje s področja naravoslovnih ved. Namen tega prispevka je kritično obravnavati vprašanje organizacije kakovostnega, učinkovitega pouka naravoslovja z didaktičnega vidika ter s pregledom pedagoško in didaktično relevantne literature analizirati različne pristope k poučevanju naravoslovja, podati pregled modelov, ki se uporabljajo v državah, ki na različne načine pristopajo k dani problematiki in reformirajo poučevanje naravoslovja, ter združiti osnovne značilnosti kakovostnega pouka naravoslovja, ki so analizirane v preučevani literaturi.

Received 01.06.2019 / Accepted 22.11.2019

Scientific paper

UDC 37.091.31-048.32:5

KEYWORDS: quality teaching, natural science education, teaching natural science

ABSTRACT – Natural science competences are necessary for the development and advancement of modern society. In most countries of the world there is a need for education in the field of natural science, but at the same time there is a decline in students' interest in content from that field, and a lack of interest in continuing their education in the field of natural science. The didactic imperative of natural science is to find solutions for creating quality, creative, stimulating teaching that would direct students toward education in natural science. The aim of this paper is to address the problem of organizing quality, effective teaching of natural science from a didactic perspective, and, by reviewing pedagogically and didactically relevant literature, focusing on the different approaches to the teaching of natural science, to analyse them and present the models that are applied in countries that address the aforementioned problem differently. Another aim is to reform the process of teaching natural science, and integrate the basic characteristics of quality science teaching that appear in the reviewed literature.

1 Uvod

Dokument Preporuka europskog parlamenta i savjeta o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje (2006), definira kompetencije potrebne za osobni razvoj, aktivni građanski status, socijalnu koheziju i mogućnost zaposlenja u društvu utemeljenom na znanju. Tu pripadaju i temeljne kompetencije u prirodnim znanostima. "One se razvijaju zahvaljujući čovjekovoj radoznalosti i njegovoj potrebi za odgovorima na pitanja o svojem postanku, razvoju, ulozi i mjestu u prirodi i svemiru. Na taj je način prirodoslovlje dio kulture svake ljudske zajednice."

Kako bi se prilagodili brzom razvoju znanosti i tehnike/tehnologije i odnosili se odgovorno prema prirodi, okolišu i zdravlju te doprinosili održivu razvoju, učenici trebaju steći temeljnu prirodoslovnju kompetenciju. Učenjem prirodoslovlja učenici razvijaju

Didaktična načela poučevanja glasbe v pedagogiki montessori

Prejeto 31.01.2019 / Sprejeto 20.10.2019

Znanstveni članek

UDK 37.091.4:78

KLJUČNE BESEDE: pedagogika montessori, Maria Montessori, poučevanje glasbe, didaktični pristopi

POVZETEK – V prispevku predstavljamo didaktična načela poučevanja glasbe v splošnem pedagoškem konceptu pedagogike montessori. Glasba ima v pedagogiki montessori vlogo in pomen ekspresivnega jezika, katerega učenje poteka na podoben način kot učenje maternega jezika; vsak otrok v sebi nosi potenciala za poslušanje in govorjenje, ki jih razvije v spodbudnem okolju. V ta namen je M. Montessori razvila pripravljeno okolje za glasbo, ki sestoji iz področij poslušanja glasbe in slušne diskriminacije, gibanja ob glasbi, izvajanja glasbe ter glasbenega opismenjevanja. M. Montessori je predpostavila, da izvajanje in poustvarjanje slišane melodije lahko pride na vrsto šele po tem, ko otrok preko gibanja razume in doživi glasbo. Za poučevanje glasbe je bilo v pedagogiki montessori razvitih tudi več didaktičnih materialov, ki otrokom omogočajo učenje glasbe prek senzoričnih izkušenj. Zvonci predstavljajo temeljni material za razvoj slušne diskriminacije v predšolskem obdobju, zvočne skrinje pa otrokom v osnovnošolskem obdobju omogočajo sledenje razvojni težnji po intelektualnih izzivih tudi na področju glasbe.

Received 31.01.2019 / Accepted 20.10.2019

Scientific paper

UDC 37.091.4:78

KEYWORDS: Montessori pedagogy, Maria Montessori, teaching music, didactic approaches

ABSTRACT – This article presents the didactic principles of teaching music according to the pedagogical concept of Montessori pedagogy. Music is an instrument of expression in the Montessori pedagogy and is learned in the same way one learns his or her mother tongue; each child has the potential for listening and speaking, which he or she develops in a stimulating environment. Maria Montessori presents a music-friendly environment that consists of listening to music and aural discrimination, music-related movement, musical performance, singing, and music literacy. M. Montessori assumes that musical reproduction can only occur after a child understands and experiences music through movement. In order to teach music, many didactic materials were developed in the Montessori pedagogy so that children may learn music through a sensory experience. Bells represent the basic material for the development of aural discrimination in the preschool age, while the tone bars allow primary school children to follow their developmental tendency towards intellectual challenges in the field of music.

1 Uvod

Pedagogika montessori je v svetovnem in slovenskem prostoru čedalje bolj razširjen pedagoški pristop. Koncept, ki je bil razvit preko znanstvene metode opazovanja otrok, se osredotoča na razvojne potrebe in značilnosti otrok ter jim omogoča izpolnjevanje njihovega naravnega načrta razvoja v t. i. pripravljenem okolju, iz katerega otrok pridobiva vse potrebno za svoj razvoj. "Pripravljeno okolje je pojem, ki obsega vse, kar pripravimo odrasli v okolju, ki obdaja otroka, če se zavedamo njegovih značilnosti in potreb." (Kordeš Demšar, 2006, str. 8). Ideja pripravljenega okolja je, da vse, s čimer pride otrok v stik, spodbuja samostojno učenje in raziskovanje. M. Montessori posebno zmožnost v otrokovem umu od rojstva do 6. leta, da vase sprejema informacije in občut-

Integration of Artistic Expressive Means into Preschool Children's Learning Environment

Prejeto 08.04.2019 / Sprejeto 20.10.2019

Znanstveni članek

UDK 373.2.015.31:78

KLJUČNE BESEDE: zgodnje učenje, umetniška izrazna sredstva, scensko oblikovanje, znanje o glasbenih inštrumentih, predšolski otrok

POVZETEK – Namen raziskave je bil preizkusiti učinkovitost učenja s pomočjo metodичne povezave izraznih sredstev različnih umetnosti. Raziskovalni kontekst je vseboval scensko pravljico z glasbenimi elementi, dramsko besedilo pa več zahtev, povezanih z raziskovalnim ciljem: seznanitev z ritmično-melodičnimi inštrumenti, njihovimi zvočnimi lastnostmi in materiali, iz katerih so nastali, upoštevanje elementov kompozicije in strukture dramskega besedila. Začetno in zaključno testiranje je bilo opravljeno na vzorcu petdesetih otrok (od 5 do 6 let) v javnem vrtcu v Banji Luki s pomočjo samostojno izdelanega inštrumenta zadovoljive zanesljivosti, ki je vključeval vizualni, glasbeni in kognitivni aspekt učenja otrok. Statistični pregled (*t*-test) je pokazal pomembno razliko v ravni glasbenega znanja otrok po drugi meritvi v primerjavi s prvo. Rezultati raziskave kažejo na učinkovitost zgodnjega učenja z metodičnim povezovanjem sredstev različnih umetnosti.

Received 08.04.2019 / Accepted 20.10.2019

Scientific paper

UDC 373.2.015.31:78

KEYWORDS: early learning, integrating artistic expressive means, dramatization, knowledge of musical contents, preschool children

ABSTRACT – The research was conducted to verify the efficiency of early learning within the context of music and drama. The research context was a puppet dramatization, and the dramatic text included requirements related to the research aim: the names of musical instruments, their characteristic sounds, and the materials they are made of, taking into account the elements of drama composition and plot structure. The initial and final tests were carried out on a sample of 50 five- to six-year-old children in a public preschool in Banja Luka; moreover, a self-created instrument which included visual, musical and cognitive aspects of children's learning was used. Statistical analysis showed a significant difference in the level of musical knowledge in the initial and final testing. The implications of the research point to the efficiency of methodically integrating the means of expression of various forms of art.

1 Introduction

In the process of preschool education, it is important to encourage the overall development of a child (Korošec, 2007). Combining different artistic means of expression most successfully complements and enriches children's experience with the topics they are discussing (Kamenov, 1996, p. 202), and positively encourages the learning process (Habermejer, 2000). Therefore, in the process of early learning, the integrative approach to art and other educational areas are important (Bojovic, 2010). In this sense, Krolfič and Turnšek (2018) emphasize the importance of preschool education through the arts where it becomes a means of acquiring knowledge in different curriculum areas. All the important means of expression (puppets, scenery, dolls, masks, pantomime, stage movement, and music) can be applied equally with other educational resources (Korošec, 2007). Similarly, Cvetko and Bahovec (2017) indicate the need of combining different methodical fields in order to scaffold preschool children's better and faster learning, and

Vloga umetnostnih dejavnosti v otroških oddelkih slovenskih bolnišnic

Prejeto 13.03.2019 / Sprejeto 20.10.2019

Strokovni članek

UDK 37.091.3-053.2:7

KLJUČNE BESEDE: hospitalizacija otrok, otrokove pravice, umetnostne dejavnosti v bolnišnici, pomoč z umetnostjo v bolnišnici, terapevtski proces

POVZETEK – Opisana tema je pomembna za vsakega otroka, ki je bolan, hospitaliziran in ločen od družine in staršev. S kvalitativno raziskavo ugotavljam, v kolikšni meri in na kakšen način se v slovenskih otroških bolnišničnih oddelkih vključujejo umetnostne dejavnosti v terapevtske namene, kakšna stališča imajo vzgojitelji in učitelji v bolnišničnih oddelkih do teh dejavnosti in kako ocenjujejo vplive in prispevek teh dejavnosti v procesu zdravljenja otrok. Rezultati raziskave so pokazali, da imajo izvajalci in izvajalke umetnostnih dejavnosti s hospitaliziranimi otroki pozitiven odnos do umetnosti. Področje umetnosti je pri njihovem delu prioriteto. Umetnostne dejavnosti uporabljajo vsakodnevno in jih prilagajajo različnim okoliščinam in boleznim otrok. Delo je prikaz prakse izvajanja umetnostnih dejavnosti v slovenskih otroških bolnišničnih oddelkih in analiza stanja. Na podlagi tega ugotavljamo, kakšne so potrebe po sodelovanju umetnostnih terapevtov v zdravstvenih delovnih skupinah pediatričnih bolnišnic v Sloveniji.

Received 13.03.2019 / Accepted 20.10.2019

Professional paper

UDC 37.091.3-053.2:7

KEYWORDS: children's hospitalization, children's rights, artistic activities in hospitals, using art as a means of helping patients in hospitals, therapeutic process

ABSTRACT – The article discusses an important topic for every child who is ill, hospitalized and separated from their family and parents. Qualitative research has established the extent and the ways in which therapeutic artistic activities are included in children's wards in Slovenian hospitals, the standpoints of preschool and school teachers who perform such activities, and their assessment of the influence and contribution of those activities in the process of children's medical treatment. The results of the research have shown that people who carry out artistic activities with hospitalized children have a positive attitude towards art. The field of art is a priority in their work. They practise artistic activities daily and they adapt them to different circumstances and diseases. This article contains a survey of artistic activities that are being carried out on children's wards in Slovenia and an analysis of the actual situation on the basis of which I can argue the necessity for art therapists to cooperate with medical teams in pediatric hospitals in Slovenia.

1 Uvod

Izkušnje v otroških oddelkih slovenskih bolnišnic so me privedle k razmišljanju o vlogi umetnosti v vzgojno-učnem procesu bolnih otrok. Opazila sem, da imajo predšolski in šolski otroci ter mladostniki v bolnišnici zelo različne težave, ki se lahko izražajo skozi umetnostne medije in včasih preko njih tudi rešujejo. Tabela 1 je prikaz nekaterih mojih izkušenj izvajanja umetnostnih dejavnosti v otroških oddelkih bolnišnic.

Umetnostne dejavnosti so se izvajale na oddelkih bolnišnic za predšolske in šolske otroke, in sicer na oddelku intenzivne terapije, na oddelku boleznih nosu, ušes in grla, na oddelku za očesne bolezni in na oddelku za dermatološke bolezni.

Pomen proste igre v predšolskem obdobju za spodbujanje emocionalnega razvoja otrok

Prejeto 29.03.2018 / Sprejeto 31.08.2019

Znanstveni članek

UDK 373.2+159.942

KLJUČNE BESEDE: igra predšolskega otroka, emocionalni razvoj otrok, čustva, konflikti

POVZETEK – V prispevku predstavljamo pomen proste igre za emocionalni razvoj otrok v predšolskem obdobju. V teoretičnem delu prispevka se osredotočamo na opredelitev proste igre ter predstavimo njeno vlogo pri spodbujanju emocionalnega razvoja otrok v predšolskem obdobju. V drugem delu prispevka so predstavljeni rezultati empirične raziskave, v kateri smo opazovali prosto igro otrok ter ugotavljali, kako otroci prepoznajo in izražajo čustva, kakšna je stopnja empatije, kako rešujejo konfliktna situacija, pozornost pa smo namenili predvsem razlikam v izražanju čustev in reševanju konfliktnih situacij med dečki in deklicami ter temu, kako so se otroci emocionalno razvijali v trimesečnem obdobju, v katerem smo otroke opazovali pri prosti igri.

Received 29.03.2018 / Accepted 31.08.2019

Scientific paper

UDC 373.2+159.942

KEYWORDS: preschool play, emotional development of children, emotions, conflicts

ABSTRACT – The article presents the importance of free play for the emotional development of children in the preschool period. The theoretical part of the article focuses on the definition of free play and presents its role in promoting the emotional development of children in the preschool period. The second part of the article presents the results of empirical research, in which I observed the free play of children and examined how children recognize and express emotions, what their level of empathy is, and how they resolve conflict situations. I mainly paid attention to the differences in the expression and resolution of conflict situations between boys and girls and how the children's feelings have evolved in the three-month period, during which I observed children at free play.

1 Uvod

Igra ima pomembno vlogo v procesu socializacije otrok. V njej spoznavajo in pridobivajo osnovne socialne veščine. Poiščejo skupni interes, se dogovarjajo, skupaj ustvarjajo. Delijo si igrače, znajo sprejemati potrebe in želje drugih. Pri tem jih spodbujamo in jim omogočimo pogoje za takšno igro. V njej razvijajo empatijo, ugotavljajo, kako zadovoljiti svoje želje in potrebe, prepoznavajo potrebe in želje drugih, se učijo prepoznati in izraziti čustva, spoznavajo, kako reševati konfliktna situacija, ter se učijo nadzorovati čustva.

Emocionalni razvoj otrok v vrtcu spodbujamo z vodenimi dejavnostmi, z didaktičnimi igrami in s prosto igro. Otrokov celostni razvoj poteka preko igre, prosta igra pa otroku omogoča razvoj socialnih veščin skladno z miselnim, čustvenim, socialnim in gibalnim razvojem.

Teacher Authority and the Educational Role of the Class Teacher in the Era of Permissiveness

Prejeto 21.06.2019 / Sprejeto 20.10.2019

Znanstveni članek

UDK 373.3.011.3-051

KLJUČNE BESEDE: avtoriteta učitelja, avtoritativna, avtoritarna in permissivna vzgoja, vzgojna vloga razrednega učitelja

POVZETEK – Z empirično raziskavo na osnovi ocen učencev o ravnanjih njim poznanih predmetnih učiteljev smo želeli preveriti obstoj štirih tipov avtoritete učitelja: avtoritarni, permissivni popustljivi, permissivni nezainteresirani in avtoritativni tip. Faktorska analiza ni potrdila permissivnega popustljivega tipa avtoritete in permissivnega nezainteresiranega tipa avtoritete kot dveh različnih tipov permissivne avtoritete. Potrdila je tri osnovne tipe avtoritete učiteljev: permissivnega, avtoritativnega in avtoritarnega. Prvi faktor je permissivni tip avtoritete učitelja, drugi faktor je avtoritativni tip avtoritete učitelja in tretji faktor je avtoritarni tip avtoritete učitelja. V raziskavi smo tudi ugotovili, da so po ocenah učencev najbolj pogosta permissivna ravnanja učiteljev, sledijo jim avtoritarna ravnanja, najmanj prisoten pa je tip avtoritativnih ravnanj. V razpravi predlagamo, da osnovne šole v svojo vzgojno zasnovano vključijo dodatno vzgojno nalogo razrednih učiteljev: da se v skladu z avtoritativnim tipom avtoritete z vzgojnimi ravnanji spopadejo z negativnimi učinki permissivne vzgoje in da takoj po vstopu učencev v šolo poskušajo vplivati na formiranje njihove temeljne strukture osebnosti.

Received 21.06.2019 / Accepted 20.10.2019

Scientific paper

UDC 373.3.011.3-051

KEYWORDS: teacher authority; authoritative, authoritarian and permissive education; class teacher educational role

ABSTRACT – With empirical research based on students' assessments of the behaviour of the class teachers known to them, we sought to verify the existence of four types of teacher authority: authoritarian, permissive indulgent, permissive disinterested and authoritative. Factor analysis did not confirm permissive indulgent and permissive disinterested as two distinct types of permissive authority, instead confirming three basic types of teacher authority: permissive, authoritative and authoritarian. The first factor is a permissive type of teacher authority, the second factor is an authoritative type of teacher authority, and the third factor is an authoritarian type of teacher authority. According to the students' assessments, permissive behaviour is the most frequent type among teachers, followed by authoritarian practices, while authoritative behaviour is the least present type. We propose that primary schools include an additional educational task of the class teachers: in accordance with the authoritative type of authority, instructive behaviours should address the negative effects of permissive education, so as to attempt to influence the formation of students' basic personality structure as soon as they enter school.

1 Introduction

In the last two decades, experts in various European countries have pointed out the negative effects of permissive education that commences in the child's first years (Eberhard, 2015; Furedi, 2009; Winterhoff, 2008). Changes in family education models, from the disappearing authoritarian model through authoritative to permissive models, result in schools being faced with differences in children's behaviour and pose new educational challenges, including the issue of teacher authority. How are teachers responding to this? With empirical research, we attempted to find out how teachers establish authority in their pedagogical work today.

Kako zaznavajo učiteljeve lastnosti učenci, njihovi starši in učitelji

Prejeto 11.05.2019 / Sprejeto 20.10.2019

Znanstveni članek

UDK 373.5.064.1/2

KLJUČNE BESEDE: učitelj, neželene lastnosti, želene lastnosti

POVZETEK – Cilj tega prispevka je osredotočen na identificiranje ključnih lastnosti, ki so značilne za sodobnega učitelja. Izhodišče raziskave so bila teoretična in empirična spoznanja predhodnih raziskovalcev. Na osnovi le-teh smo želeli ugotoviti, za katere lastnosti dijaki srednjih šol, njihovi starši in učitelji menijo, da so najbolj oziroma najmanj zaželene in najmanj sprejemljive za profiliranje učiteljev po meri sodobne šole. Ta in predhodne raziskave so pokazale, da je kakovosten učitelj dober poznavalec svojega predmeta, didaktično-metodično zanimiv, objektivni pri vrednotenju učenčevih dosežkov, pošten, komunikativni, dosleden, odgovoren, pravičen, toleranten, spoštuje učenčevo osebnost, spodbuja kreativnost, ima rad svoj poklic in delo z otroki. Nasproti tem so izpostavljene tudi najmanj zaželene lastnosti učiteljev, ki so značilne za skupino "slabih" posameznikov. Te so nestrokovnost, nezanimivost, nekomunikativnost, nepravičnost, netolerantnost in podobno.

Received 11.05.2019 / Accepted 20.10.2019

Scientific paper

UDC 373.5.064.1/2

KEYWORDS: teacher, undesirable traits, desirable traits

ABSTRACT – The aim of this paper is to focus on the identification of the key features characterized by contemporary teachers. On this occasion, we proceeded from the theoretical and empirical knowledge obtained by previous researchers. This study is based on those results, with the aim to determine which characteristics of secondary school students, their parents and teachers are the most desirable, but also the most unsuitable for profiling teachers for the modern school. This research, like many similar that preceded it, shows that a good teacher is a connoisseur of his or her subject; is didactically and methodically interesting; is objective when evaluating students' achievements; is honest, communicative, principled, responsible, righteous and tolerant; respects the personality of the students; encourages creativity; likes his or her job and working with children, etc. Contrary to them, the most undesirable features of teachers are underlined, which are characterized by a group of "bad" individuals, recognizable by their incompetence, insensitivity, lack of communicational skills, injustice, intolerance, and the like.

1 Uvod

Analizirajući retrospektivu sopstvenog školovanja, najčešće se prisjećamo najboljih i najlošijih nastavnika, jer su oni bili najuticajniji na naša školska i životna postignuća. Zato su za sveukupan razvoj i formiranje zdrave i cjelovite ličnosti dragocjeni oni nastavnici koji učenike ohrabruju, shvataju, podstiču i inspirišu na kontinuirani rad i učenje. Svi drugi tipovi nastavnika koji nemaju ove osobine čine školu stereotipnom, rigidnom, dosadnom i odvratnom. Ako je to tačno, onda je nesporno da nastavnici personifikuju kritičnu varijablu u školskim iskustvima i obrazovnim postignućima učenika. Stoga je kvalitetna profesionalno-stručna priprema budućih nastavnika od esencijalnog značaja za efikasno školovanje omladine i odraslih. S obzirom da univerzitetski profe-

Slovenski pedagoški tisk: jezikovne razmere v primorskem šolstvu 1861–1914

Prejeto 27.01.2019 / Sprejeto 31.08.2019

Znanstveni članek

UDK 37:070(497.472)''18''

KLJUČNE BESEDE: Primorska, pedagoški tisk, osrednja Slovenija, odzivi na primorsko šolsko problematiko, zamejstvo

POVZETEK – Na podlagi zapisov v osrednjih slovenskih pedagoških glasilih, ki so izhajala med leti 1861 in 1941/45, poskušamo v članku ugotoviti, kaj je v slovenskem pedagoškem tisku pred prvo svetovno vojno pisalo o šolskih razmerah na Primorskem. Sprašujemo se tudi, zakaj se osrednja pedagoška glasila in učitelji v osrednji Sloveniji v tem obdobju niso bolj živo zanimali za slovensko šolo v tem narodnostno izrazito izpostavljenem okolju, ki so si ga prilaščali Nemci in Italijani. V članku tudi raziskujemo, kako je na narodno zavednost slovenskega učiteljstva in s tem na njegov odnos do primorskih učiteljev vplival boj za samostojnost tega poklica, za statusne, državljan-ske in človekove pravice učiteljev in kaj utegne biti na osnovi teh izsledkov aktualno v sedANJI jezikovni in šolski problematiki pri nas in v zamejstvu.

Received 27.01.2019 / Accepted 31.08.2019

Scientific paper

UDC 37:070(497.472)''18''

KEYWORDS: Littoral region, pedagogical newsletters, central Slovenia, responses to school problems in the Littoral, neighbouring countries

ABSTRACT – On the basis of accounts in central Slovene pedagogical newsletters, published between 1861 and 1941/45, the article briefly recalls how the Slovene pedagogical newspapers wrote about the school situation in the Littoral region before WWI. Why did the teachers and the central pedagogical newsletters in this particular period not show a more vivid interest in the Slovene school in this highly exposed environment, which the Germans and Italians claimed as their own? The article also inquires how the national awareness of the Slovene teaching profession and consequently its attitude towards teachers in the Littoral before WWI were affected by the teachers' struggle for the independence of the teaching profession, its status, and for civil and human rights. And finally, what can – on the basis of these findings – be relevant to the current language and educational situation at home and in the neighbouring countries, inhabited by the Slovene minority.

1 Uvod

Po marčni revoluciji leta 1848, ki je na Slovenskem sprožila odmevno narodno, politično in kulturno gibanje, so tudi slovenski učitelji izkoristili razmeroma ugodne nove čase in poskrbeli za svojo strokovno rast, pri čemer jim je bil v pomoč tudi pedagoški tisk. Pomembna tema, s katero so se ukvarjali slovenski učitelji in pedagoški časopisi, je bila zapostavljenost slovenskega jezika kot učnega jezika v slovenskih deželah: na Kranjskem, Štajerskem, Koroškem in Primorskem. Po ustavni reformi iz leta 1867 (Državni temeljni zakon, 21.12.1867) je bila vsem narodom Avstro-Ogrske zagotovljena jezikovna enakopravnost v javnem življenju (19. člen), kar je veljalo tudi za šolstvo, vendar je bilo slovenski jezik kljub ustavno zagotavljeni enakopravnosti težko ohranjati in razvijati celo v osrednji slovenski deželi, na Kranjskem, kaj šele v obmejnih deželah, kjer smo si Slovenci morali deliti prostor s številčno, politično in gospodarsko močnejšimi narodi. Slovenski jezik se je izrivalo iz javnega življenja že v času pred nastankom

Odgovornost za prihodnost – trajnostni razvoj z vidika študentov

Prejeto 16.08.2019 / Sprejeto 25.11.2019

Znanstveni članek

UDK 502.131.1:37.091.8

KLJUČNE BESEDE: trajnostni razvoj, izobraževanje, mladi, odgovornost, prihodnost

POVZETEK – V prispevku poročamo o raziskavi, v kateri smo proučevali odnos študentov do koncepta trajnostnega razvoja, osebno odgovornost do prihodnosti s proučevanjem položaja, ki ga ima trajnostni razvoj v sistemu visokošolskega izobraževanja, odnos študentov do ekološke krize in omejevanja naravnih virov, njihov osebni odnos do okoljskih problemov in aktualnih okoljskih vprašanj. Rezultati kažejo, da se anketiranci, ki teoretično dobro poznajo opredelitev in dejavnike trajnostnega razvoja, zavedajo tveganj, ki jih ima človeško vedenje za okolje, vendar zanemarjajo svojo odgovornost in ne vidijo potrebe, da bi sebe in svoje vedenje usmerili k ohranjanju narave in trajnostnega razvoja. Zaenkrat je izobraževanje za trajnostni razvoj teoretični koncept, ki ne vključuje ustreznih ukrepov; visoka okoljska ozaveščenost pa ni zagotovilo okoljsko zavednega in moralnega vedenja.

Received 16.08.2019 / Accepted 25.11.2019

Scientific paper

UDC 502.131.1:37.091.8

KEYWORDS: sustainable development, education, youth, responsibility, future

ABSTRACT – This paper examines students' attitudes towards the concept of sustainable development and the personal responsibility they have for the future by examining the position of sustainable development in the higher education system, students' opinions on the ecological crisis, the restriction of natural resources, their personal attitude towards environmental problems and the current environmental issues. The results show that the respondents theoretically know the definition and determinants of sustainable development well, are aware of the risks posed by human behavior in relation to the environment, but they neglect their responsibility and do not see the need to direct themselves and their behavior towards nature conservation and keeping sustainable development in mind. Education for sustainable development is, for now, a theoretical concept, with no impact on action, and high environmental awareness is not a guarantee of environmentally conscious and moral behavior.

1 Uvod

Ekspanzija industrijskega društva, kvantitativni rast i razvoj, napredak i progres praćen zadovoljavanjem različitim potreba stvorili su hipoteku u vidu iskorišćene životne sredine. Moć koju je čovek ostvario nad tehnikom nije rešila dileme sa prirodom, nego uslovila krizu i nove probleme. Destruktivno, nehumano i rasipničko ponašanje dovelo je do krajnjih granica izdržljivosti u prostoru tehničko-tehnološke racionalnosti “kome pokretačku energiju daju mikroelektronika, biotehnologija, industrija novih materijala, roboti, kompjuteri, ubrzani tok informacija [...] u kome su opstanak, privredni, politički pa čak i lični životi postali složeni, brzi, nesigurni” (Andevski, Knežević-Florić, 2002, str. 15). Kritika ovog modela rasta i razvoja nudi alternativni model uspostavljanja harmonije čoveka i prirode, putem ideje *održivog razvoja*, kojom treba prevazići jaz etike i nauke. Nova, *održiva*, ekološki oblikovana etika, obuhvata solidarnost, ljudsko samooblikovanje, dostojanstvo, uzajamno priznavanje čoveka i prirode,